Olimpiai előkészítő szakkör
2024.10.21.

1. Pattogó testek

Az m tömegű, és az $M = \lambda m$ ($\lambda > 0$) tömegű, pontszerű testek egy félegyenes mentén súrlódásmentesen mozoghatnak. Az m tömegű testet a félegyenes kezdőpontjából v sebességgel nekilökjük a kezdetben nyugalomban levő másik testnek. A két test tökéletesen rugalmasan ütközik, kisebbik test visszapattan, majd amikor eléri a félegyenes kezdőpontját, az oda helyezett ütközőről újra tökéletesen rugalmasan visszapattan, esetleg utoléri a nagyobbik testet, és így tovább; a kis test ide-oda pattog az ütköző és a nagyobbik test között. A λ tömegarány ismeretében adjuk meg, hogy hányszor ütközik a két test!

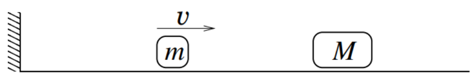

2. Ütközés

Egy tömegű M és $2l$ hosszúságú rúd súrlódásmentesen csúszik a jégen. A rúd tömegközéppontjának sebessége v, a szögsebessége ω. Abban a pillanatban, amikor a tömegközéppont sebessége merőleges a rúdra, a rúd az egyik végével nekiütközik egy mozdulatlan oszlopnak. Mi lesz a rúd tömegközéppontjának sebessége az ütközés után, ha

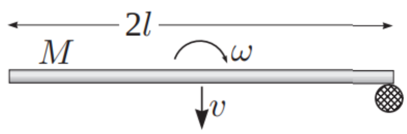

(a) az ütközés tökéletesen rugalmatlan (a rúd azon vége, amelyik az oszlopnak ütközik, megáll)?
(b) az ütközés tökéletesen rugalmas?

3. Kőkorszaki járgány

Frédi és Béni, a két kőkorszaki szaki olyan járgányt fejleszt ki, melynek két kereke minden tekintetben azonos, párhuzamos kőhenger. A találékony szakik egyedi meghajtáson dolgoznak: a luxusjárgány „motorja” egy függőlegesen elhelyezett árbóc, amelyhez L hosszúságú kötéllel egy színaranyból készült golyót rögzítenek, melynek tömege azonos egy kerék tömegével. A járművet óvatosságból utasok nélkül tesztelik, a golyót kitérítik vízszintes helyzetig,

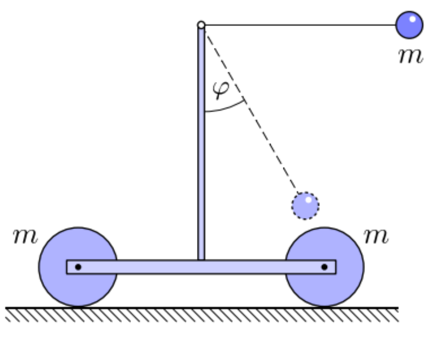

majd elengedik. A kerekek távolsága elegendően nagy ahhoz, hogy a mozgás során a kocsi ne boruljon fel. Mekkora sebességre gyorsul a járgány, amikor a kötél $\phi = 30°$-os szöget zár be a függőlegessel? A kerekek és a pontszerűnek tekinthető golyó tömegén kívül minden más alkatrész tömegét elhanyagoljuk. Tételezzük fel, hogy a kerekek tisztán gördülnek, a gördülési ellenállás elhanyagolható.

4. Forgás súrlódással

Egy homogén, M tömegű és R sugarú korong vízszintes felületen kezdetben ω szögsebességgel forog függőleges középpontja körül. Mennyi idő alatt áll meg ez a forgás, ha a korong és a talaj között μ a súrlódási együttható? Tegyük fel, hogy a korong súlya egyenletesenen oszlik el a talajjal érintkező felületén.

5. Bűvészmutatvány

Egy nagyméretű, érdes felületű, a vízszinteshez képest α szögben döntött korong egyenletesen, Ω szögsebességgel forog. Egy bűvész a forgó korongra egy R sugarú, tömör gumilabdát helyez, majd megfelelő irányban elgurítja. A közönség ámulatára a labda középpontja ezután egyenes vonalú, egyenletes mozgást végez, amit mindaddig folytat, amíg a labda a forgó korong peremére ér. (A labda mindvégig tisztán gördül, a korong szögsebessége nem változik.)

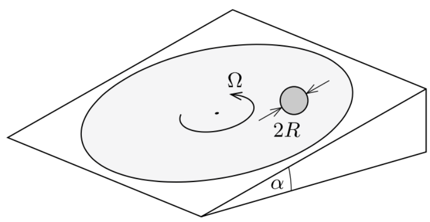

Adjunk fizikai magyarázatot a furcsa jelenségre! Milyen irányban és mekkora sebességgel kell indítania a bűvésznek a labdát, hogy a mutatvány sikerüljön?

6. Hengerben történő oszcilláció

Függőleges tengelyű, rögzített, henger alakú hosszú cső belső falához egy kicsiny, r sugarú, tömör gumilabdát szorítunk. Ha a gumilabdát elegendően nagy vízszintes v_0 sebességgel elindítjuk, akkor a labda a cső R belső sugarú falával mindvégig érintkezve érdekes, függőleges irányban periodikusan oszcilláló mozgásba kezd. Írjuk le a gumilabda középpontjának táncát! (Feltételezhetjük, hogy a labda egyetlen pontban érintkezik a cső falával. A tapadási súrlódás elegendően nagy ahhoz, hogy a labda ne csússzon meg.)